

Folkbokföring och skatter

Detta material är framtaget till lärare och andra, för att användas som stöd i undervisningssammanhang.

Bildspelet är ett hjälpmedel i undervisning som syftar till att öka elevernas förståelse för vad folkbokföring är, hur uppgifterna i folkbokföringen används och vad som förväntas av oss medborgare. Innehållet syftar även till att öka kunskapen om beskattningssystemet i Sverige samt om konsekvenserna av svartarbete.

Manustexten till bilderna är ett stöd till läraren som förmedlar informationen. Vissa stycken är riktade enbart till läraren och står i kursiv stil. Vi vill gärna tipsa den som vill läsa mer att titta på Skatteverkets webbplats **www.skatteverket.se** samt läsa i de broschyrer som vi hänvisar till i manuset. Broschyrerna kan enkelt sökas fram i sökfunktionen på skatteverkets startsida, eller under ingången *Sjählservice* → *Broschyrer* → *SKV-nummer* på Skatteverkets webbplats.

För mer undervisningsmaterial hänvisas till lärarrummet på skatteverkets webbplats under ingången *Om oss* → *Om Skatteverket* → *Lärarrummet*.

Innehåll

- Folkbokföring
- Id-kort
- Våra skatter
- Börja arbeta – vad behöver du tänka på?
- Konsekvenserna av svartarbete

Bildspelet innehåller information om följande:

Folkbokföring

Vilka uppgifter registreras och varför registreras de? Du får också veta gällande vilka uppgifter som du själv behöver göra en anmälan till Skatteverket, t.ex. vid flyttning eller äktenskap.

Id-kort

Hur skaffar du ett id-kort och hur det kan användas?

Våra skatter

Vilka skatter betalar vi och vad de går till?

Börja arbeta – vad behöver du tänka på?

Vilka dokument är viktiga och hur fungerar det med skatten?

Konsekvenserna av svartarbete

Vilka är riskerna med att arbeta svart?

Vad arbetar Skatteverket med?

- Folkbokföring
- Skatt
- Service
- Information
- Kontroll

Beskriv kort Skatteverkets arbetsuppgifter. I många andra länder är folkbokföringsmyndigheten en egen myndighet. Förklara att i Sverige har Skatteverket hand om både folkbokföringen och skatterna samt att man även utfärdar id-kort, har servicekontor dit medborgarna kan vända sig för att få hjälp och service. Skatteverket anordnar även gratis informationsträffar för blivande och nya företagare.

Skatteverkets arbetsuppgifter

Folkbokföring är den grundläggande registreringen av befolkningen i Sverige. I folkbokföringen registreras bland annat vilka som bor i landet och var de bor.

Skatt är Skatteverkets största arbetsuppgift. Det innefattar bl.a. person- och företagsbeskattning. Varje år måste den som haft en inkomst lämna en inkomstdeklaration där man anger årsinkomsten och skatten som man har betalat.

Skatteverket arbetar även med andra arbetsuppgifter t.ex. moms, punktskatter och fastighetstaxering m.m. Mer om några av dessa arbetsuppgifter längre fram i bildspelet.

På Skatteverket arbetar man på två olika sätt med ovanstående arbetsuppgifter.

Service innefattar bl.a. skatteupplysningen som du når per telefon 0771-567 567 och servicekontoren. På servicekontoren kan du få hjälp med olika frågor som Skatteverket hanterar. Du kan bl.a. få hjälp med blanketter och ansökningar samt information om pågående ärenden. Du kan även ansöka om id-kort på vissa servicekontor. Skatteverket erbjuder även **informationsträffar** om skatter till bl.a. blivande och nya företagare.

Skatteverket arbetar även med **kontroll**, t.ex. genom att granska alla inkomstdeklarationer som kommer in från både privatpersoner och företag. På så sätt blir det rätt skatt som var och en ska betala. Skatteverket lägger stort fokus på service och information, för att det ska bli rätt från början.

Folkbokföring och id-kort

Folkbokföringen är den grundläggande registreringen av befolkningen i Sverige. I folkbokföringen registreras vilka som bor i Sverige och var de bor. Uppgifterna i folkbokföringen ska spegla befolkningens verkliga bosättning, identitet och familjerättsliga förhållanden så att olika samhällsfunktioner får ett korrekt underlag för beslut och åtgärder.

Det är viktigt att uppgifterna som Skatteverket för in i folkbokföringsdatabasen är korrekta. Genom folkbokföringen får hela samhället tillgång till uppgifter om befolkningen. Uppgifter från folkbokföringen sprids till myndigheter och övriga delar av samhället. De flesta uppgifterna i folkbokföringen är offentliga vilket betyder att de kan lämnas ut.

Folkbokföringsregister

Uppgifter som registreras

- födelse
- namn
- personnummer
- relationer
- adress
- medborgarskap
- dödsfall

Flyttar du till Sverige och ska bo här ett år eller mer, ska du normalt vara folkbokförd i Sverige.

Exempel på uppgifter som registreras i folkbokföringen:

Födelse - När ett barn föds görs en födelseanmälan elektroniskt av förlossningssjukhuset och barnet får ett personnummer redan på sjukhuset. Därefter registreras födelsen i folkbokföringsdatabasen.

Namn - Varje land har sin egen tradition. I den svenska namnlagen finns det tre kategorier av namn: förnamn, mellannamn och efternamn.

Personnummer - Alla personer som folkbokförs i Sverige tilldelas ett personnummer. Personnumret består av födelseår, födelsenummer och en kontrollsiffra. Skatteverket tilldelar de fyra sista siffrorna som består av födelsenummer och kontrollsiffra.

Relationer/familjemedlemmar - I folkbokföringsdatabasen kan relationer registreras till föräldrar, barn och make/maka.

Adress - Huvudregeln är att du ska vara folkbokförd där du bor. Du bor där du tillbringar din dygns vila (där du sover).

Medborgarskap - Uppgift om ditt medborgarskap registreras i folkbokföringsdatabasen. Medborgarskapet har betydelse vid t.ex. inflyttning från utlandet, äktenskap, vårdnad, adoption, faderskap och namn.

Dödsfall - Skatteverket registrerar dödsfall så snart dödsbevis har kommit in från läkare. Efterlevande ska lämna in en bouppteckning inom tre månader efter dödsfallet.

Om du flyttar utomlands och ska vara borta ett år eller mer, ska du normalt sett inte längre vara folkbokförd i Sverige. Då ska du anmäla utflyttning från Sverige.

Tips! Mer information finns på Skatteverkets webbplats under ingången *Privat* → *Folkbokföring* eller broschyr *Folkbokföring i Sverige* **SKV 717**.

Vad används registret till?

- Planering av samhället
- Rätt kommunalskatt
- Rätt adress
- Rätt bidrag till rätt person

Rätt folkbokföring är viktigt för dig!

Rätten till sociala förmåner, bidrag eller var man ska betala skatt eller rösta har en avgörande betydelse av att man är rätt folkbokförd. Vissa rättigheter är beroende av *att* du är folkbokförd, andra av *var* du är folkbokförd.

Planering av samhället

Folkbokföringen är den grundläggande registreringen av befolkningen i Sverige. För samhället är det viktigt att folkbokföringen stämmer med verkliga förhållanden, eftersom planeringen av t.ex. skolor, bostäder, sjukvård, vägar och annat bygger på uppgifter om befolkningen.

Rätt kommunalskatt

Skattesatserna är olika i Sveriges kommuner. Det är viktigt att du är folkbokförd i den kommun där du bor så att du också betalar rätt skatt. Den skatt du betalar ska tillfalla den kommunen där du bor. Kommunen får även ett statligt bidrag för varje folkbokförd individ. Viktigt för den kommunala servicen där du bor att din kommun får rätt bidrag.

Tips! Här kan man ev. fråga om eleverna vet hur stor den kommunala skatten är i den kommun de bor i. Du hittar information om kommunala skattesatser på skatteverkets webbplats under ingången Privat → Skatter → Skattetabeller.

Rätt adress

Du ska vara folkbokförd på den adress och fastighet där du bor. Rätt adress i folkbokföringen är också viktig för att du ska få din post. **Tips!** Berätta vad som kan hända om man inte får sin post i tid, t.ex. att räkningar blir liggande obetalda (Kronofogden). Om du vill ha din post till en annan adress än där du bor kan en särskild postadress anmälas. Skillnaden mellan folkbokföringsadress och särskild postadress är att folkbokföringsadressen inte är valfri utan ska vara personens bostadsadress eller den adressen man har starkast anknytning till.

Om du flyttar för att studera vid universitet eller högskola ska du vara folkbokförd där du bor. Om du däremot är under 18 år och på grund av dina studier måste bo på annan ort än där dina föräldrar bor, ska du ändå vara folkbokförd hos dem. Detsamma gäller om du fyllt 18 år men fortfarande går i grund- eller gymnasieskola.

Rätt bidrag till rätt person

Rätten till t.ex. barnbidrag och bostadsbidrag är beroende av att du är folkbokförd. Det är viktigt att du får den sociala service som du har rätt till. Utöver bostadsbidrag kan det t.ex. vara föreningsbidrag eller hemtjänst.

Uppgifter till folkbokföringen

Du måste själv anmäla/ansöka

- att du flyttar
- namn på nyfödda barn
- att du vill gifta dig (ansöka om hindersprövning)
- att du har gift dig utomlands

Detta är en översiktsbild till kommande fyra bilder.

Flytt

När du flyttar till ny adress inom Sverige ska du själv anmäla detta till Skatteverket, senast inom en vecka efter flytten. Att anmäla flytt är gratis och du som har e-legitimation eller BankID kan göra det direkt på Skatteverkets webbplats.

Om du flyttar till Sverige (invandring), eller bestämmer dig för att flytta från Sverige (utvandring) ska du också anmäla detta själv till Skatteverket.

Namn på nyfödda barn

Anmälan om ett barns förnamn ska göras till Skatteverket inom tre månader från ett barns födelse. Anmälan skickas hem med post till folkbokföringsadressen.

Tips! För mer information läs mer på blanketten *Upplysning om barns namn*, **SKV 7809**.

Giftermål

Innan du gifter dig i Sverige måste du/ni ansöka om hindersprövning hos Skatteverket. Hindersprövning innebär att Skatteverket prövar om ni kan gifta er enligt svensk lag. Det är viktigt att ni lämnar in er ansökan i god tid före vigseln.

Giftermål utomlands

När du har gift dig utomlands ska du anmäla detta till Skatteverket. Ta med dig vigselbevis i original till Skatteverket. Om Skatteverket bedömer att vigseln är giltig i Sverige registreras den i folkbokföringen.

Ska du flytta?

- Du måste anmäla att du ska flytta
 - inom Sverige
 - till utlandet

www.skatteverket.se/flytta

Om du flyttar inom Sverige måste du anmäla det till Skatteverket. Gör din anmälan i förväg eller senast *en vecka* efter flytten. Då gäller din nya adress från den dag du flyttar in. Om du anmäler senare än en vecka efter flytten gäller din nya adress från den dag anmälan kom in till Skatteverket. Flyttanmälan är gratis.

Om du har eller skaffar e-legitimation/BankID kan du göra flyttanmälan direkt på Skatteverkets webbplats **www.skatteverket.se/flytta** eller under ingången *Självservice* → *Alla e-tjänster* → *Flyttanmälan*. Om du anmäler flytten med hjälp av e-legitimation via webbplatsen, går handläggningen av flyttanmälan fortare än om du skickar in den på papper.

Du som bor i lägenhet ska uppge lägenhetsnummer i anmälan. Numret består av fyra siffror. Kontakta din fastighetsägare eller bostadsrättsförening om du inte vet vilket nummer din lägenhet har. Kom ihåg att sätta ut namn på dörren/brevlådan.

Om du har barn som ska flytta till samma adress, kom ihåg att ta med dem på flyttanmälan. Du kan anmäla flytt för dig själv och övriga familjemedlemmar som bor på samma fastighet.

När du vill göra en flyttanmälan för ett barn måste alla vårdnadshavare skriva under flyttanmälan. Om anmälan lämnas via e-tjänsten kan den andra vårdnadshavaren ges möjlighet att lämna sitt samtycke till anmälan direkt i tjänsten. Har du inte e-legitimation kan du skriva ut eller beställa blankett för flyttanmälan på www.skatteverket.se.

Har man lämnat sin bostad och inte tänker flytta tillbaka ska alltid en anmälan om flyttning lämnas in även om du vet att du kommer att bo en väldigt kort tid på din nya adress. Är flytten kortare än ett år och du tänker flytta tillbaka till din gamla bostad ska normalt sett inte någon ändring av din folkbokföring göras. Annars kan man säga att man ska vara folkbokförd där man har sin dygnsvila, dvs. där man sover.

Önskas eftersändning av post måste det göras via Svensk Adressändring.

Tips! Det finns snabbfakta i broschyren, **SKV 703-1**.

Om du flyttar till utlandet

Ska du vara utanför Sverige i ett år eller mer ska du anmäla det till Skatteverket.

Får du heta vad du vill?

- Evert? JA!
- Advokat? NEJ!
- Q? JA!
- A-C? JA!
- SLADDEN? JA!

Enligt namnlagen finns det tre kategorier av namn: förnamn, mellannamn och efternamn. Vuxna personer kan anmäla om att lägga till, ta bort eller byta förnamn. Även barn kan anmäla ändring, anmälan görs då av vårdnadshavarna. Namnlagen tillämpas för alla svenska, finska, danska, norska medborgare, statslösa och personer med okänt medborgarskap som bor i Sverige.

Är du inte medborgare i Sverige, Finland, Danmark eller Norge kan du ändå anmäla namn enligt svensk lag om du bor i Sverige. Det är däremot inte säkert att ett namnbyte som du gör i Sverige godkänns i det land som du kommer från. Vill du undvika problem hos det landets myndigheter bör du därför före namnbytet ta kontakt med landets ambassad och ta reda på vad som gäller.

Ändra namn

Du kan lägga till, byta ut eller stryka ett eller flera *förnamn*. Detta får du bara göra gratis en gång och ett ursprungligt förnamn måste behållas. Däremot kan du flera gånger ändra ordningen på dina förnamn eller ändra stavningen på förnamnen om inte uttalet ändras, t.ex. Tomas till Thomas eller Kristina till Christina.

Vill du inte ha kvar något ursprungligt förnamn eller har du redan bytt namn en gång måste du vända dig till Patent- och registreringsverket (PRV). Det kostar pengar att göra namnbyte hos PRV. **Tips!** Läs mer på www.prv.se.

Mellannamn är inte ett förnamn utan ett samhörighetsnamn. Du kan också bära ett eget tidigare efternamn som mellannamn om du bytt till din makas/makes efternamn. Mellannamnet bär du mellan för- och efternamnet. Mellannamnet kan tas bort genom anmälan.

Efternamnet visar på gemenskap inom en familj eller en släkt. Du som är under 18 år och fått din ena förälders efternamn kan byta till din andra förälders efternamn. Du kan byta mer än en gång. Har du fyllt 18 år kan du en gång byta det namn du fått från din ena förälder till din andra förälders efternamn eller byta till det namn en av dina föräldrar senast burit som ogift. (En förutsättning är att den förälder vars namn du önskar ta inte är ett namn föräldern fått genom äktenskap efter din födelse). Har du gift dig och i samband med detta bytt namn kan du när som helst under eller efter äktenskapet ta tillbaka det namn du hade som ogift.

Om du vill göra andra efternamnsbyten, t.ex. till ett helt nytt efternamn, vänder du dig till PRV.

Skatteverkets bedömning gällande namn

I Namnlagen sägs att ett förnamn inte får vara sådant att det kan väcka anstöt eller leda till obehag för bäraren. Sådant som kan väcka anstöt kan vara svordomar, könsord eller förolämpande benämningar. Det får inte heller ha påtaglig efternamnskaraktär. Inte heller namn som annars är titlar godtas som förnamn: t.ex. advokat, kapten och kommissarie. Om Skatteverket sagt nej till ett namn kan man överklaga till Förvaltningsrätten, Kammarrätten och slutligen högsta instans Högsta förvaltningsdomstolen.

Exempel på godkända namn: Q och A-C (i stället för Ann-Christine). Skatteverket har godkänt förnamnet Evert för en liten flicka. Ett förnamn som typiskt bärs av ett kön kan även bäras av det andra könet. Fler förnamn som har godkänts är: Sladden, Vilse, Fyra.

Tips! Mer information hittas på skatteverkets webbplats under ingången *Folkbokföring* → *Namn*

Ska du gifta dig?

- Ni måste vara minst 18 år
- Ni får inte vara nära släkt
- Ni får inte redan vara gifta sedan tidigare

Ansök om hindersprövning

Innan du kan gifta dig i Sverige måste du/ni ansöka om hindersprövning, vilket innebär att Skatteverket kontrollerar att det inte finns några hinder för dig att gifta dig.

Hindersprövning begärs gemensamt. Man ska skriftligen försäkra att det inte finns något äktenskapshinder. Försäkran lämnas på en särskild blankett (SKV 7880) till Skatteverket. Om inte det finns några hinder kommer Skatteverket att utfärda ett intyg om hindersprövning. Intyget är giltigt i fyra månader och ska lämnas till vigselförrättaren vid vigsel.

Enligt svensk lag finns följande hinder mot att få gifta sig:

- Ålder – om någon av er är under 18 år får ni inte gifta er.
- Släktskap – om ni är nära släkt får ni inte gifta er med varandra.
- Om någon av er redan är gift/registrerad partner får ni inte gifta er.

Nära släktskap är ett hinder för att ingå äktenskap, men många funderar på om kusingifte är tillåtet i Sverige. Kusingifte är tillåtet i Sverige, däremot är äktenskap förbjudet mellan dem som är släkt med varandra i rätt upp- och nedstigande led eller är helsyskon.

Äktenskapsbalken är könsneutral. Detta innebär att det inte bara är man och kvinna som får gifta sig med varandra, även personer av samma kön får gifta sig med varandra.

Tips! Mer information finns på skatteverkets webbplats under ingången *Folkebokföring* → *Äktenskap & partnerskap* eller i broschyren *Att gifta sig Snabbfakta SKV 703-3*.

Identitetskort för folkbokförda i Sverige

Så här kan ett svenskt id-kort se ut (se bild).

Id-kortet är ett identitetskort som kan användas för att styrka ålder och för att legitimera sig. Id-kortet kan användas i många sammanhang, t.ex. när du ska öppna bankkonto och därefter när du gör bankärenden, eller när du hämtar ut mediciner på apoteket. Id-kort utfärdas av bl.a. Skatteverket. Ansökan görs på Skatteverkets servicekontor som utfärdar id-kort. En förteckning över servicekontoren finns på skatteverkets webbplats www.skatteverket.se/idkort

För att ansöka måste du:

- Vara folkbokförd i Sverige.
- Ha betalat ansökningsavgiften innan du besöker kontoret. Ta därför med dig kvittot på att du har betalat ansökningsavgiften. Om du inte kan visa att du har betalat i förväg kan man inte ta emot din ansökan.
- Styrka din identitet. Du ska kunna visa vem du är, i första hand genom en godkänd id-handling t.ex. pass, id-kort, körkort. Om du inte har en godkänd id-handling, men har ett giltigt uppehållstillstånd i Sverige, kan du låta Skatteverket jämföra dina personuppgifter med de uppgifter som finns registrerade hos Migrationsverket. Du kan även visa vem du är genom en godkänd intygsgivare. Det kan t.ex. vara din make/maka, sambo, barn eller barnbarn över 18 år, förälder/vårdnadshavare, syskon över 18 år, mor- eller farförälder, god man eller förvaltare, familjehemsförälder, arbetsgivare som sökande har varit anställd hos i minst ett år. Intygsgivaren ska ha godkänd legitimation och vara med vid ansökningstillfället.
- Ha fyllt 13 år, en vårdnadshavare måste vara med vid ansökan.
- Ha vårdnadshavares godkännande om du inte fyllt 18 år.

Id-kortet innehåller även en e-legitimation som man kan använda genom att köpa en kortläsare hos Telia.

Tips! Mer information hittar du på skatteverkets webbplats www.skatteverket.se/idkort alternativt i broschyr **SKV 720**. Förutom på svenska finns den även på följande språk: engelska, franska, spanska, bosniska, kroatiska, serbiska, somaliska och arabiska.

Så här skaffar du id-kort

- Betala 400 kr
- Besök servicekontoret
- Styrk din identitet
- Brev kommer hem
- Hämta ut id-kort på servicekontoret

Hur gör du för att få ett id-kort?

Ansök genom att besöka ett av Skatteverkets servicekontor som utfärdar id-kort.

Det är viktigt att id-kort som utfärdats av Skatteverket uppfattas som pålitliga och säkra id-handlingar. Därför måste man personligen både ansöka, bli fotograferad och hämta ut id-kortet. Se över ansökan en extra gång att namn är korrekt stavat samt att övriga uppgifter är korrekta. Om något är fel och man sedan vill ansöka om ett nytt korrekt id-kort måste man betala en ny avgift.

Det här händer när du kommer till kontoret:

1. Du får legitimera dig och visa att du har betalat ansökningsavgiften på 400 kronor.
2. Du gör en elektronisk ansökan när du besöker kontoret. (Handläggaren på Servicekontoret gör ansökan på dator.)
3. Du blir fotograferad och din längd mäts.
4. Du får skriva din namnteckning, som ska finnas på id-kortet. En namnteckning ska vara konsekvent och kunna upprepas.
5. Du får skriva under och godkänna ett beställningsunderlag med de uppgifter som ska användas för korttillverkningen och visas på id-kortet. Du får också läsa Telias villkor för e-legitimation.

Du får brev hem när id-kortet är klart. Du måste hämta id-kortet personligen på servicekontoret. Ta med dig brevet!

Id-kortet är giltigt i fem år. Tänk på att ansöka om nytt id-kort i god tid innan kortet slutar att vara giltigt.

Om du blir av med ditt id-kort måste du omedelbart ringa 020-32 32 62 och spärra det så att ingen annan kan använda det. Om id-kortet är stulet måste du dessutom anmäla det till polisen.

Personbevis

- Du behöver ett personbevis när det efterfrågas av dig, inte annars
- Ett personbevis är ingen id-handling
- Du kan skriva ut personbeviset via Skatteverkets e-tjänst, eller beställa det genom
 - skatteverket.se/personbevis
 - servicetelefonen 020-567 000
 - skatteupplysningen 0771- 567 567

Personbevis är ett utdrag från folkbokföringsregistret som visar vilka uppgifter som finns om dig, till exempel namn, adress och civilstånd.

Du kan behöva ett personbevis

- i vissa fall när du ska söka utbildning/skola/stipendium
- när du vill bjuda in släkt och vänner som behöver visum för att resa till Sverige
- om du/ni ska ansöka om skilsmässa
- om du ska ha utländskt pass.

Personbevis för svenskt pass behövs inte för dig som är svensk medborgare, bor i Sverige och har giltig legitimation (id-kort, körkort eller det nya EU-passet). **Tips!** Mer information på polisens webbplats www.polisen.se.

Personbevis behövs inte alltid

Du behöver ett personbevis när det efterfrågas av dig, inte annars. Om du har flyttat sprider Skatteverket din nya adress automatiskt till andra myndigheter och aktörer i samhället, exempelvis banker och försäkringsbolag. Du behöver därför inte visa upp ett personbevis för dessa om de inte efterfrågar det. Du behöver heller inget personbevis när du ansöker om id-kort hos Skatteverket.

Beställa personbevis

Du som har e-legitimation och är minst 16 år kan skriva ut ett personbevis på din egen skrivare. Du gör det via skatteverkets webbplats under ingången *Självservice* → *Skriv ut personbevis*. Där loggar du in med din e-legitimation. Observera att olika banker har olika åldergränser för e-legitimation. Du kan också få ut ett personbevis genom

- Skatteverkets webbplats och få det hemskickat med posten till din folkbokföringsadress. Se www.skatteverket.se/personbevis eller under ingången *Folkbokföring* -> *Beställ personbevis*.
- Servicetelefonen 020-567 000.
- Skatteupplysningen 0771-567 567.

Skatt och arbete

I avsnittet skatt och arbete får du information om vilka skatter vi betalar i Sverige och vad dessa går till.

Vad är skatt?

- Skatter är pengar som vi alla betalar till stat, kommun och landsting

Pengarna används till skola, sjukhus, vägar och annat

Vårt skattesystem bygger på att vi alla bidrar genom den skatt vi betalar till kommun, landsting och stat. Vårt system bygger på att vi gör det tillsammans.

Vi betalar skatt för att kunna betala samhällets utgifter. Skatten finansierar viktiga samhällsfunktioner som skola, sjukvård och vägar. En stor del av skattepengarna går till det sociala skyddet och det får vi tillbaka i form av t.ex. pension, sjukpenning och föräldrapenning.

Skatter och avgifter

- Vem bestämmer skatternas storlek?
 - Riksdag
 - Kommuner
 - Landsting

Vilka som får styra Sverige bestäms av medborgarna!

Vilka skatter vi ska ha och hur stora de ska vara bestäms av politiker. Vill man påverka storleken på skatten vi betalar eller sättet skatterna används på ska man därför påverka politikerna och använda sin rösträtt.

Allmänna val i Sverige hålls vart fjärde år och då röstar vi fram vilka partier som ska representera svenska folket i riksdag, landsting och kommun. Svenska medborgare som fyllt 18 år får rösta till riksdagen, landstinget och kommunen. Människor som bor i Sverige men som inte är medborgare får rösta i kommunalvalet. Du ska vara folkbokförd i Sverige i tre år för att få rösta i kommunalvalet.

I riksdagen sitter representanter för alla de politiska partier som vi har i Sverige. De i landet som röstar väljer riksdag som i sin tur väljer regering. Statsministern leder regeringen.

Finansdepartementet och regering lägger förslag till riksdagen om vilka skatter vi ska ha. I riksdagen beslutar man sedan vilka skatter vi ska ha, samt hur vi ska betala dem. Skatt i Sverige delas upp i stat, landsting och kommuner. Riksdagen beslutar för staten d.v.s. på nationell nivå.

Politiker i landstinget bestämmer på regional nivå om sjukvård, tandvård och ibland även kollektivtrafik. En del av skatten vi betalar går till landstinget.

På lokal nivå, dvs. i varje kommun bestämmer kommunpolitikerna hur stor den kommunala skatten ska vara och hur pengarna ska fördelas. Kommunalskatten går till bl.a. skolor, äldreomsorg m.m.

Verkställandet lämnas över till Skatteverket som arbetar med att ta in skatterna. Skatteverket har kontor över hela landet.

Vad betalar vi skatt på?

- Lön på arbetsinkomst från anställning
- Inkomster från eget företag
- Föräldrapenning, pension m.m.
- Kapitalinkomster
- När vi handlar (moms)

Vi har olika typer av skatter i Sverige. Det här är några exempel, det finns även annat som skatt betalas på.

Skatt på arbetsinkomster

När vi arbetar ska vi betala skatt på lönen. Arbetsgivaren/utbetalaren drar skatten och betalar in den till Skatteverket.

Om du har en enskild firma eller är delägare i ett handelsbolag, betalar du skatt på överskottet i näringsverksamheten. Då ska du själv betala in skatten till Skatteverket.

Tips! För mer information gällande eget företag se Skatteverkets webbplats under ingången *Företag* → *företagare*.

Skatt dras även från pension, ersättning vid arbetslöshet (A-kassa) samt andra förmåner som betalas ut från Försäkringskassan t.ex. föräldrapenning, sjukpenning och aktivitetsersättning.

Skatt på kapital

Vi betalar skatt på ränta, utdelning på aktier och vinst vid försäljning av tillgångar, t.ex. försäljning av fastigheter.

Skatt på varor och tjänster

Moms är en skatt som vi betalar när vi köper varor och tjänster i Sverige. Vi betalar momsen till företagen som vi handlar av. De ser sedan till att momsen betalas in till Skatteverket.

Moms

25 % Kläder, möbler, datorer, mobiler och även tjänster

12 % Livsmedel, restaurang (inte alkohol) camping, hotell

6 % Böcker och tidningar, buss, taxi, tåg

Ingen moms Utbildning, vård, omsorg m.m.

Moms är den skatt som vi konsumenter betalar på de varor och tjänster som vi köper. Den generella momssatsen är **25 procent** av försäljningspriset utan moms. Det gäller för de allra flesta varor och tjänster. Momsen är ofta inbakad i priset som vi betalar, men den finns specificerad på kvittot.

Det finns även två lägre skattesatser, 12 och 6 procent.

12 procent är det på livsmedel och även mat på restaurang (gäller inte alkohol) och hotellövernattningar.

6 procents moms är det på böcker, tidningar, persontransporter (buss, tåg, taxi) samt på entreavgifter till kulturevenemang t.ex. konsert och teater.

Det finns vissa varor och tjänster som det inte betalas moms på. Några av dessa undantagsområden är:

- Sjukvård
- Tandvård
- Hyra på bostaden

Tips! Läs mer i *Momsbroschyren SKV 552*.

Punktskatter

I Sverige är det punktskatt på bl.a.

- Alkohol
- Energi (bensin, el etc.)
- Tobak
- Spel
- Lotteri
- Reklam
- Bekämpningsmedel
- Avfall

Punktskatt tas ut på särskilt utvalda varor och tjänster. Punktskatter kan, förutom att ge staten inkomster, också användas för att styra konsumtionen i en för samhället önskvärd riktning. Införande av en punktskatt grundas således på såväl statsfinansiella som andra politiska överväganden, exempelvis miljö eller folkhälsa.

Typiska exempel på punktskatter som styrande instrument är skatterna på alkohol, tobak och energi. De tillhör också våra äldsta punktskatter.

Här är några exempel på hur stor punktskatt det är på olika varor.

Bensin

Skatten är 6,31 kr/liter. Skatten består av energiskatt och koldioxidskatt.

Cigaretter

Exempel: 19-pack cigaretter med detaljhandelspriset 55 kr (priset står tryckt på paketet).

Skattesats: 1,50 kronor per styck + 1% av detaljhandelspriset.

Skatten beräknas då: $1,50 \text{ kr} \times 19 \text{ st} + 1\% \times 55 \text{ kr} = 29,05 \text{ kr}$.

Öl

Exempel: 4 liter öl med 5,5 volymprocent alkohol.

Skattesats: 1,94 kr per volymprocent och liter (gäller öl med en alkoholhalt över 2,8 volymprocent).

Räknas: skattesats x volymprocent x liter.

Skatten beräknas då: $1,94 \text{ kr} \times 5,5 \text{ vol}\% \times 4 \text{ liter} = 42,68 \text{ kr}$

Tips! Aktuella skattesatser och mer information om de olika punktskatterna finns på Skatteverkets webbplats under ingången *Företag* → *Skatter* → *Punktskatter*.

Avseende alkoholskatt och tobaksskatt finns även information under ingången

Privat → *Skatter*.

Vad använder vi skatterna till?

Exempel på några områden där våra skattepengar används.

Vård och omsorg - sjukvård, tandvård, barn- och äldreomsorg

Infrastruktur - järnvägar, vägar och broar.

Samhällsskydd och rättsväsendet - polis, brandkår, domstol och kriminalvård.

Utbildning - förskola, grundskola, gymnasieskola, högskola och universitet.

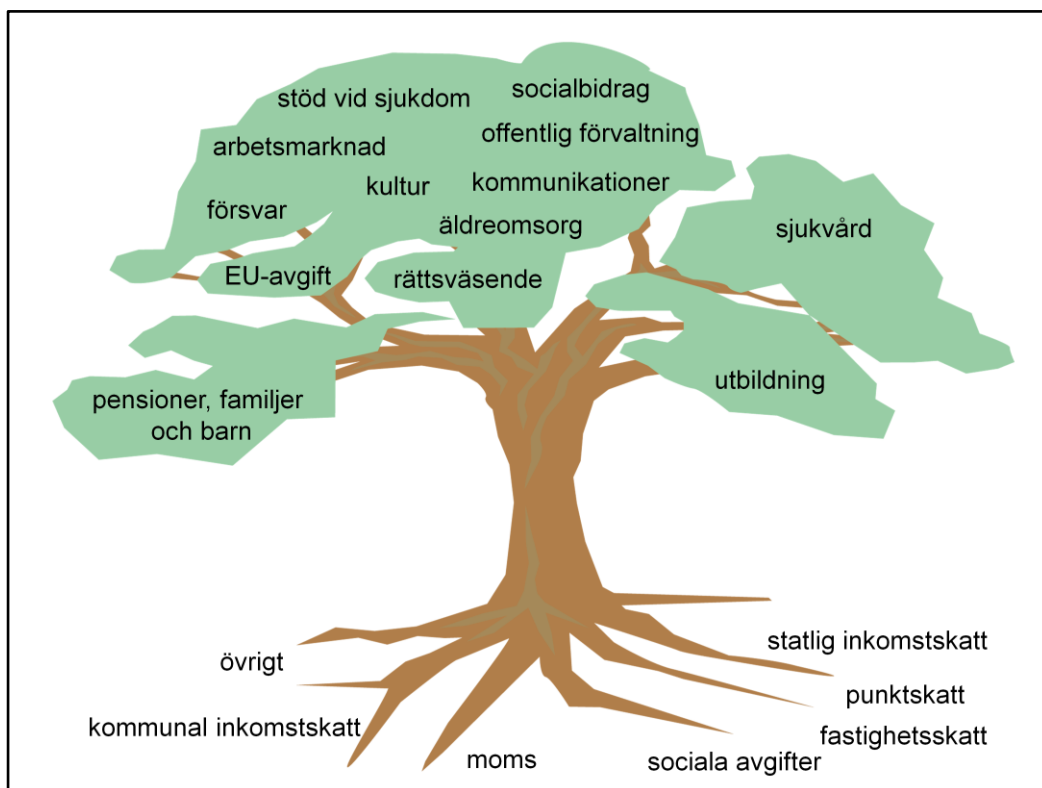
Kostnaden per elev i grundskolan var 97 700 kronor år 2014.

Kostnaden per elev i gymnasieskolan var 112 400 kronor år 2014.

(Källa: Statistiska centralbyrån, 2016-04-17.)

Socialt skydd - pensioner, sjukpenning och föräldrapenning.

Tips! För statistikuppgifter om olika samhällskostnader se aktuell kommuns webbplats eller Sveriges kommuner och landsting www.skl.se.

Tips! Gå igenom inkomster (roten) och utgifter (grenarna) och betona att vissa utgiftsposter är större än andra t.ex. sjukvård, utbildning, pensioner.

För att aktivera eleverna eller åhörarna kan du fråga dem: Hur stor var Sveriges totala inkomst under 2013 i form av skatter och avgifter? Skriv sedan ut Sveriges inkomster på tavlan. Det totalt fastställda skatterna för år 2013 summerade till **1 630 miljarder kronor** (1 630 000 000 000 kr).

Källa: Skatter i Sverige, Skattestatistisk årsbok 2015.

Bidrag – ingen skatt

- Barnbidrag
- Bostadsbidrag
- Försörjningsstöd
- Studiebidrag
- Etableringsersättning

Det dras ingen skatt på bidrag och stöd. Genom att alla bidrar till att betala skatt så har vi möjlighet att betala ut dessa bidrag.

Exempel på bidrag och stöd

- Barnbidrag får alla barn upp till 16 år oavsett hur höga inkomster deras föräldrar har.
- Försörjningsstöd och bostadsbidrag får den som behöver hjälp med sin försörjning eller hyreskostnaden.
- Barn som har fyllt 16 år har rätt till ett studiebidrag om de går i skolan.
- Den som är ny i Sverige kan få etableringsersättning om personen har fått en etableringsplan hos Arbetsförmedlingen.

Börja arbeta

Det här avsnittet handlar om vad som gäller för dig som anställd. Vilka papper är viktiga för dig att spara och hur betalar du skatt?

Anställningsavtal

- Ditt namn och personnummer
- Arbetsgivarens namn och organisationsnummer
- Lön
- Arbetstid
- Semestervillkor

Du har rätt att få ett anställningsbevis där dina arbetsuppgifter, arbetstider och din lön framgår. Den visar vad du och arbetsgivaren har kommit överens om.

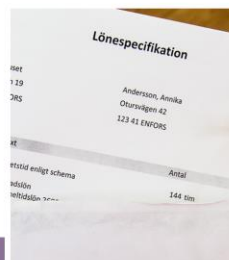
Se till att anställningsbeviset är skriftligt. Muntliga avtal är juridiskt bindande, men om du och din chef blir oense om vad som har avtalats kan det vara svårt att bevisa vad som är sagt utan skriftliga avtal.

Arbetsgivaren är enligt lagen om anställningsskydd, LAS, skyldig att skriftligen informera arbetstagaren om villkoren på arbetsplatsen.

Tips! Läs mer på skatteverkets webbplats under ingången *Om oss* → *Om Skatteverket* → *Tema: Svart på vitt* → *Privatpersoner: Så jobbar du vitt*.

Lönespecifikation

- Ska innehålla
 - namn
 - personnummer
 - lönebelopp
 - avdragen skatt

Spara dessa specifikationer!

Du har rätt att få en lönespecifikation (lönekvitto/lönebesked) varje gång du får lön. Om du inte får en lönespecifikation ska du begära det av din arbetsgivare.

Lönespecifikationen ska innehålla följande uppgifter:

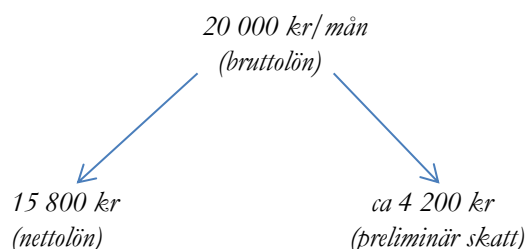
- Arbetsgivarens namn
- Ditt namn och personnummer
- Din bruttolön (den lön som du och arbetsgivaren har kommit överens om, lön före skatt)
- Den skatt arbetsgivaren har dragit från din lön
- Din nettolön (den lön du får utbetald, bruttolön minus skatt)

Tips! Framhåll vikten av lönespecifikationen! Du kan också förtydliga hur det går till genom att dra ett exempel på tavlan. Se exemplet nedan.

Lönespecifikationen fungerar som bevis på att arbetsgivaren har dragit skatt från din lön. Det är viktigt att det står hur mycket lön du har fått och hur mycket skatt som arbetsgivaren har dragit från lönen. Om din arbetsgivare inte har betalat in skatten riskerar du att själv få betala den om du inte kan visa upp dina lönespecifikationer för Skatteverket. Spara lönebeskeden i sex år, det vill säga under hela den tid som Skatteverket kan ändra din skatt. Med hjälp av lönebeskeden kan du också själv begära ändring (omprövning) om du upptäcker att något inte stämmer.

Tips! Exempel på tavlan

Du har kommit överens med din arbetsgivare om en månadslön på 20 000 kr. Det är arbetsgivarens ansvar att dra en preliminär skatt från din lön. Arbetsgivaren kontaktar Skatteverket eller tittar i skattetabeller på Skatteverkets webbplats där det framgår hur mycket preliminär skatt som ska dras från lönen. I exemplet gäller skattetabell 32.

Arbetsgivaren måste också betala en annan skatt, arbetsgivaravgift, ca 30 % av lönen. Den går till pension, föräldrapenning om du får barn, sjukpenning om du blir sjuk. Det är ca 6 000 kr i detta exempel.

Lönespecifikation

Lönebolaget
Lönegränd 1
123 45 Löneköping

Lena Maria Ericsson
Månadsgatan 145
123 89 Löneköping

Typ av lön
Månad
Löneperiod
Oktober

Skattetabell
32
Bankkonto
xxx xxx xxx

Personnummer
700612-1144
Anställningsnummer
56

Benämning

Lön

Antal

160 tim

Kronor (SEK)

125,00

Summa

20 000,00

Semesterdagar

Betalda

25 st

Obetalda

st

Sparade

st

Förskott

st

Uttagna

20 st

Ackumulerat under året

Bruttolön

200 000

Förmåner

42 550

Skatt

Bruttolön
Förmåner
Skatt

20 000,00

-4 255,00

Utbetalt

15 745,00

Tel.nr: 0123-123 456
Webbplats: www.lonebolaget.se
E-post: loneavd@lonebolaget.se

Org.nr: 556677-1234

VATnr/momsreg.nr. 556677 123401

Bankgiro: xxxx-xxx

Plusgiro: xxx xx xx-x

Godkänd för F-skatt

Exempel på en lönespecifikation.

Tips! Peka gärna ut föregående bilds uppgifter om vad en lönespecifikation ska innehålla. Lönespecifikationen innehåller även uppgift om perioden som lönen avser (oktober) samt datum för utbetalning (2015-10-27). Poängtera att detta är ett exempel på hur en lönespecifikation kan se ut. Den kan se ut på många olika sätt. Det som är viktigt är att den innehåller ovanstående uppgifter.

26

Hur mycket skatt betalar du?

Exempel, skattesats 32,1 % år 2016

Månadslön	Årsinkomst	Skatt i procent
8 300 kr	100 000 kr	13 %
25 000 kr	300 000 kr	23 %
41 600 kr	500 000 kr	28 %
83 300 kr	1 000 000 kr	42 %

Hur mycket skatt som dras av just din lön beror på vilken skattesats du har. Din skattesats beror bland annat på i vilken kommun du bor och om du är medlem i Svenska kyrkan eller i något annat trossamfund. På skatteverkets webbplats under **www.skatteverket.se/skattetabeller** kan du hämta din skattetabell och se vilken skattesats som gäller för dig.

Skatten på arbetsinkomster är progressiv i Sverige. Det betyder att ju mer vi tjänar desto större andel av inkomsten betalar vi i skatt. Under inkomstår 2016 betalar du ingen skatt alls om du tjänar under 18 739 kr på hela året. Om du sommarjobbar och rycker in lite extra under terminerna och tjänar 50 000 kr på ett helt år så betalar du bara skatt med ca 8 %, dvs ca 4 000 kr.

Många tror att man betalar 30-33 % i skatt på inkomsten, t.ex. baserat på den kommunala skatten där man bor. Ovanstående siffror visar att så är inte alltid fallet. De visar att det inte enbart är den kommunala skatten som påverkar skattens storlek.

Tips! Det finns olika avdrag som påverkar skattens storlek, t.ex. grundavdrag från arbetsinkomster och pension. Det finns även ett jobbskatteavdrag som är en skattesänkning om du har inkomster från anställning eller näringsverksamhet. Du betalar procentuellt mindre skatt om du jobbar jämfört med om du får en ersättning från t.ex. A-kassa. Information om jobbskatteavdrag finns på Skatteverkets webbplats Innehåll A-Ö → J.

Om din arbetsgivare drar 30 % av din lön vid varje lönetillfälle kan det bli ett för högt skatteavdrag om du t.ex. har inkomst under endast en del av året. Då är det viktigt att du har ansökt om jämkning, om du inte vill vänta till nästa år med att få tillbaka pengarna. Information om jämkning finns på Skatteverkets webbplats Innehåll A-Ö → J.

För information om gränser för statlig inkomstskatt se skatteverkets webbplats under ingången Innehåll A-Ö → S → Statlig inkomstskatt – privat.

Så här går det till med betalningen av skatt:

- Du arbetar och får lön t.ex. varje månad. Spara dina lönespecifikationer! Arbetsgivaren drar preliminärskatt från din lön och betalar in skatter och sociala avgifter till Skatteverket.
- Senast den 31/1 året efter ska du få ett sammandrag från din arbetsgivare på hur mycket lön och eventuellt andra förmåner du fått och hur mycket skatt som arbetsgivaren har dragit på din lön under 2016. Sammandraget heter kontrolluppgift. Kontrollera att alla uppgifter är korrekta och att ingen uppgift saknas. En kopia på dina uppgifter ska arbetsgivaren skicka till Skatteverket. Uppgiften förtrycks i din inkomstdeklaration.
- I april skickas din deklaration till dig. De uppgifter som finns på deklarationen är en sammanställning på alla de kontrolluppgifter som Skatteverket har fått in för dig från din/dina arbetsgivare.
- Senast den **2 maj** 2017 ska du lämna in inkomstdeklarationen till Skatteverket. Obs! Deklarationsdagen kan infalla på andra dagar pga. helgdagar. Antingen godkänner du de ifyllda uppgifterna eller så gör du de ändringar som ska göras. Det kan finnas möjligheter till vissa avdrag i deklarationen för t.ex. resor mellan arbete och bostad m.m. Deklarationen kan lämnas elektroniskt, via telefon, sms, app, e-tjänst eller på papper.
- Ett skattebesked skickas ut till dig antingen i juni, augusti eller september där det framgår om du ska få pengar tillbaka eller om du måste betala in mer skatt.
- Om den preliminära skatten inte räcker till måste du betala in resten. Tillsammans med slutskattebeskedet får du inbetalningskort att betala in den skatt som fattas. Du betalar in beloppet till ditt skattekonto. Om det har betalats in för mycket preliminärskatt kommer Skatteverket betala ut pengarna under den månad du får ditt slutskattebesked.
- Skatteåterbäring under 2 000 kronor betalas ut automatiskt bara om du har anmält ett konto som pengarna ska betalas in till. Anmäla mottagarkonto kan man göra på sin bank eller via skatteverket.se → *Självservice* → *Skattekonto*.

Vad menas med svartjobb och skattefusk?

- När du arbetar, får betalt men inte betalar skatt!

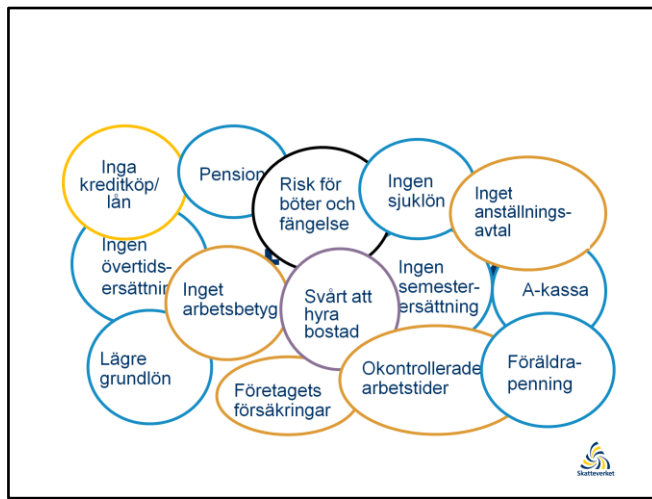
Vad kan hända och vilka risker finns det?

Skatten finansierar viktiga samhällsfunktioner som skola, sjukvård och infrastruktur. Det svenska samhället bygger på att alla är med och betalar och när inte alla ställer upp på det blir det mindre pengar till dessa funktioner.

Svartarbete är en typ av skattefusk som innebär att man arbetar utan att betala skatt. Arbetsgivaren betalar inte heller arbetsgivaravgifter på lönen. Det är olagligt att arbeta svart. Att inte betala skatt och sociala avgifter är ett skattebrott som man kan bli dömd för.

Tips! Mer att läsa finns på skatteverkets webbplats under ingången *Om skatteverket* → *Tema: Svart på vitt*.

De flesta arbetar vitt och tjänar därmed in pension, har möjlighet till föräldraledighet och sjukpenning. Att själv arbeta svart eller att anlita någon som arbetar svart kan innebära stora risker.

Den som arbetar svart:

- får inte något anställningsavtal och kan därför bli lurad på lönen.
- får inte sjukersättning och semesterersättning från arbetsgivaren.
- får inga betyg eller referenser att visa upp när man söker ett annat arbete.
- förlorar försäkringar eftersom företagets försäkringar inte gäller den som inte är anställd. Händer en olycka kan det vara svårt att få ut försäkringsersättning för en eventuell skada.
- får ingen ersättning från arbetsgivaren om denne blir sjuk, och blir utan lön under sjukdomstiden.
- får ingen a-kassa om denne skulle bli arbetslös.
- får lägre pension eftersom inkomsten från svartjobb inte registreras som pensionsgrundande inkomst.
- får svårt att hyra lägenhet eller låna pengar utan inkomst.
- kan få böter eller i värsta fall hamna i fängelse eftersom det är olagligt att jobba svart.
- kan hamna hos Kronofogden eftersom man kan få skatteskulder som man inte har råd att betala. Om man arbetar svart kan man bli skyldig att i efterhand betala skatt för inkomst man har fått så långt som fem år bakåt i tiden. Man får även betala en straffavgift. Eftersom skulderna syns i Kronofogdens och Skatteverkets register kan det bli svårt att få lån, mobilabonnemang, hyresrätt m.m.

Vilka konsekvenser får det för företag som är seriösa?

Företagen som sköter sig och redovisar in skatter och avgifter kan inte konkurrera på samma villkor när ett företag kan erbjuda lägre priser.

Vilka konsekvenser får det för samhället?

Samhället, och alla skattebetalare förlorar också på svartarbete eftersom staten får in mindre pengar till skola, sjukvård, vägar, fritidsanläggningar mm. De som inte bidrar lever på vad andra betalat in till samhället.

Vem tjänar på det?

Arbetsgivaren är den som tjänar på att anlita svart arbetskraft. Arbetsgivaren smiter ifrån sin skyldighet att betala preliminärskatt och sociala avgifter (arbetsgivaravgifter).

Arbetsgivaren/företagaren smiter också ifrån den skyddslagstiftning som finns för anställda i form av arbetstidsregler (overtid, semester mm) och försäkringar.

BankID/e-legitimation

På Skatteverkets webbplats hittar du det du behöver när du ska lämna in uppgifter eller när du behöver något från Skatteverket. Under länken *Självservice* kan du lösa det mesta själv genom att använda Skatteverkets e-tjänster.

E-tjänster är sådana aktiviteter på webbplatsen som kräver en särskild säkerhetslösning. Säkerhetslösningen är en elektronisk legitimation eller ett BankID som du får av din bank.

E-legitimationen är en personlig elektronisk id-handling som används för att legitimera sig och godkänna handlingar på Internet.

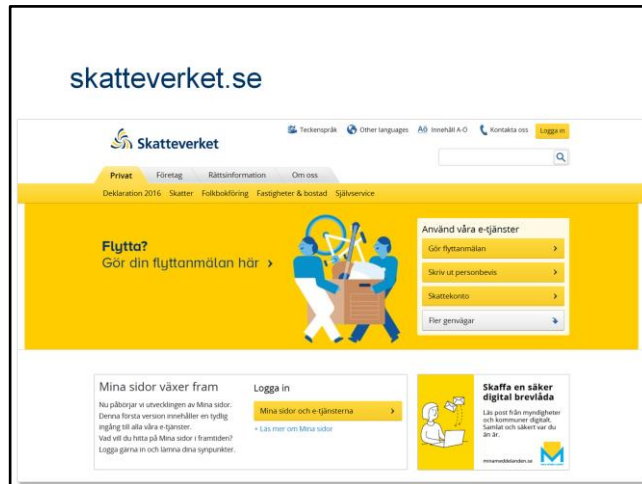
Med e-legitimationen

- legitimerar du dig och kan se uppgifter som finns om dig i Skatteverkets databas
- kan du också skriva under en handling och lämna den till Skatteverket i form av ett elektroniskt dokument

Du kan bl.a. göra flyttanmälan och lämna inkomstdeklarationen elektroniskt.

Tips! På Skatteverkets webbplats finns det beskrivet hur man går tillväga för att skaffa e-legitimation, under ingången *Självservice* → *Alla e-tjänster* → *Om e-legitimation*. Mer information om vad du kan använda en e-legitimation till hittar du på *e-legitimation.se*.

Observera att id-kortet som utfärdas av Skatteverket innehåller en e-legitimation. De koder som följer med i samband med att man får sitt id-kort hör till e-legitimationen på kortet. För att kunna använda den e-legitimation som finns på ditt id-kort behöver du en dator, en kortläsare och programmet Net iD. Du som redan är kund hos en internetbank kan skaffa e-legitimation på kort eller på fil som laddas ner till din dator. Dessutom erbjuder de flesta bankerna Mobilt BankID.

Tips! Visa Skatteverkets webbplats live. Du kan bland annat visa var de hittar information på andra språk samt var de hittar kontaktuppgifter till Skatteverket via "kontakta oss" längst upp i högra hörnet.

Starta eget

- Hur startar jag?
- Hur betalar jag skatt?
- Vad behöver jag veta?

Läs broschyren

”Starta företag” (SKV 462)
engelsk version (SKV 462B)
lättläst svenska (SKV 410)

Tips! För de som är intresserade av att starta eget.

Läs broschyren ”Starta företag” SKV 462 som finns i tre versioner (Starta företag, Starting Up a Business och Starta företag – Lättläst). Den ger dig en överblick över vad du behöver veta och göra för att starta och driva ett företag. Du hittar broschyren på Skatteverkets webbplats.

Mer information om företagande hittar du på **www.verksam.se**

Skatteverket erbjuder kostnadsfria informationsträffar för blivande företagare. Anmälan görs på Skatteverkets webbplats **www.skatteverket.se/informationstraffar** eller under fliken *Företag* → *Informationsträffar*.

Tack för i dag!